

UCHWAŁA

Dnia 14 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący)

SSN Barbara Skoczowska

SSN Krzysztof Staryk (sprawozdawca)

Protokolant starszy inspektor sądowy Anna Rusak

przy udziale prokurator I. P. del. do Prokuratury Krajowej oraz adwokata B. T. –
obrońcy D. P.

po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej

na posiedzeniu w dniu 14 listopada 2023 r. zażaleń obrońcy oraz prokuratora
Prokuratury Krajowej Wydział Spraw Wewnętrznych na uchwałę Sądu
Najwyższego - Izby Dyscyplinarnej z dnia 15 lutego 2022 r., sygn. akt I DI 3/22,
w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej

u c h w a l i ł:

I. uchylić zaskarżoną uchwałę i umorzyć postępowanie
w przedmiocie wniosku prokuratora del. do Prokuratury Krajowej
Wydział Spraw Wewnętrznych z dnia 17 stycznia 2022 r. sygn. akt
[...], o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej D. S. -
ówczesnego sędziego Sądu Rejonowego [...] w Ł.;

II. kosztami postępowania w sprawie obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 17 stycznia 2022 roku w sprawie o sygn. [...] Wydział
Spraw Wewnętrznych Prokuratury Krajowej wystąpił do Izby Dyscyplinarnej Sądu
Najwyższego o podjęcie uchwały w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie
sędziego D. S. do odpowiedzialności karnej za czyny polegające na tym, że:

„I. w dniu 29 marca 2021 roku w Ł., na ulicy [...] będąc w stanie nietrzeźwości sięgającym stężenia co najmniej 0,6 promila alkoholu we krwi prowadził w ruchu lądowym samochód osobowy marki H. o numerze rejestracyjnym [...], tj. o przestępstwo z art. 178a § 1 k.k.,

II. w dniu 29 marca 2021 roku w Ł. działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru będąc funkcjonariuszem publicznym sędzią Sądu Okręgowego w Ł., przekroczył swoje uprawnienia w zakresie orzekania wynikające z przepisu art. 25 § 3 k.p.k., art. 26 k.p.k., 28 § 1 k.p.k., z art. 29 § 1 k.p.k. oraz z art. 2 § 1, z art. 82 § 1 i § 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych (powoływana dalej jako „u.s.p.”) w ten sposób, że będąc pod wpływem alkoholu w stanie sięgającym stężenia od co najmniej 0,6 promila do co najmniej 1,0 promila alkoholu we krwi przewodniczył rozprawom apelacyjnym w sprawach o sygnaturach: [...] na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego H. P. od wyroku Sądu Rejonowego [...] w Ł. z dnia 9 lipca 2020 roku sygn. [...] uznającego H. P. za winnego popełnienia czynu z art. 209 § 1 a k.k. w zw. z art. 209 § 1 k.k. na szkodę A. P. i M. P.; [...] na skutek apelacji pokrzywdzonego W. B. od wyroku Sadu Rejonowego w B., sygn. [...] z dnia 7 grudnia 2020 roku przeciwko R. S. obwinionemu z art. 86 § 1 k.w.; [...] na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę P. R. oskarżonego o czyn z art. 190 § 1 k.k. popełnionego na szkodę Z. R. od wyroku Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 21 grudnia 2020 roku o sygn. [...]; [...] na skutek apelacji wywiedzionej przez oskarżyciela publicznego od wyroku Sądu Rejonowego [...] w Ł. z dnia 6 sierpnia 2020 roku, przeciwko R. K. oskarżonemu o czyn z art. 190a § 1 k.k. popełnionego na szkodę D. B., czym działał na szkodę interesu prywatnego H. P., A. P., M. P. W. B., R. S., P. R., Z. R., R. K., D. B. oraz interesu publicznego w zakresie funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, tj. o przestępstwo z art. 231 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.”

Uchwałą z dnia 15 lutego 2022 roku sygn. akt I DI 3/22, Sąd Najwyższy – Izba Dyscyplinarna zezwolił na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej Sędziego Sądu Rejonowego [...] w Ł. D. S. za to, że w dniu 29 marca 2021 r. w Ł., na ulicy [...] będąc w stanie nietrzeźwości sięgającym stężenia co najmniej 0,6 promila alkoholu we krwi prowadził w ruchu lądowym samochód osobowy marki H. o

numerze rejestracyjnym [...], tj. za czyn z art. 178 § 1 a k.k (I). W pozostałym zakresie Sąd Najwyższy – Izba Dyscyplinarna wniosku nie uwzględnił (II), jednocześnie zawieszając sędziego Sądu Rejonowego [...] w Ł. – D. S. w czynnościach służbowych (III) i na ten czas obniżył ww. wysokość wynagrodzenia o 50 % (IV); kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa (V).

Zażalenie na powyższą uchwałę wywiódł Wydział Spraw Wewnętrznych Prokuratury Krajowej, który zaskarżył powyższe orzeczenie w części, w zakresie punktu II na niekorzyść sędziego D. S., zarzucając wskazanemu orzeczeniu „obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 231 § 1 k.k. polegającą na uznaniu, że ustalone zachowanie funkcjonariusza publicznego - sędziego D. S. - nie stanowi przestępstwa określonego w dyspozycji art. 231 § 1 k.k.”

Na podstawie tak skonstruowanego zarzutu wniósł o zmianę w zakresie punktu II zaskarżonej uchwały poprzez zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego D. S. za czyn z art. 231 § 1 k.k.

Zażalenie na powyższą uchwałę wniósł także obrońca sędziego objętego wnioskiem - adw. J. J., który zaskarżył ją w części, tj. w zakresie pkt I, III i IV, zarzucając:

„1. rażącą i kwalifikowaną obrazę przepisów postępowania, tj. art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm., dalej: „EKPCz”) oraz art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (dalej: „KPP), poprzez nienależytą obsadę sądu, polegającą na wzięciu udziału w składzie orzekającym w niniejszej sprawie osoby powołanej na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3), co powoduje, że w przedmiotowej sprawie nie orzekał sąd powołany ustawą w rozumieniu Konstytucji, Konwencji i prawa wspólnotowego i jednocześnie stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą, o jakiej mowa w art. 439 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k.

2. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia, a to:

- art. 6 k.p.k. w zw. z art. 80 § 2e u.s.p. (- poprzez naruszenie prawa do obrony SSR D. S. polegające na arbitralnym i bezzasadnym nieuwzględnieniu wniosku o odroczenie rozprawy, mimo, że zarówno sędzia jak i jego obrońca nie mogli wziąć w niej udziału z uwagi na chorobę (co zostało udokumentowane) i uniemożliwienie w ten sposób wysłuchania sędziego:

- art. 6 k.p.k. w zw. z art. 80 § 2g u.s.p. - poprzez naruszenie prawa do obrony SSR D. S. polegające na arbitralnym i bezzasadnym odmówieniu na wniosek prokuratora wglądu sędziemu do akt załączonych do wniosku mimo, że dobro postępowania przygotowawczego w związku z którym skierowano wniosek dotyczący sędziego nie wymagało pozbawienia go możliwości zapoznania się z aktami sprawy;

- art. 4 k.p.k. w zw. z art. 408 k.p.k. - poprzez wydanie zaskarżonej uchwały bez faktycznej narady i odczytanie jej przygotowanego wcześniej tekstu, na co wskazuje analiza protokołu rozprawy, co stanowi wyraz braku obiektywizmu i jest przejawem arbitralnego sprawowania wymiaru sprawiedliwości;

- art. 129 § 3 u.s.p. poprzez obniżenie sędziemu D. S. wynagrodzenia w maksymalny możliwy sposób podczas, gdy biorąc pod uwagę okoliczności sprawy, w tym fakt, że w oparciu o opinię retrospektywną i przy uwzględnieniu art. 5 § 2 k.p.k. zawartość alkoholu w jego krwi miała wynosić 0,6 promila, a zatem nieznacznie przekraczać ustawowy próg nietrzeźwości, różnicujący zachowanie przestępcze i wykroczenie.

3. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonej uchwały, a polegający na przyjęciu, że zebrany przez prokuratora materiał dowodowy w sposób dostateczny uprawdopodobnia popełnienie przez sędziego D. S. czynu z art. 178a § 1 k.k. podczas, gdy:

1. między kolizją, a pierwszym badaniem na zawartość alkoholu minęło co najmniej 2 godziny i 22 minuty, zaś wyniki każdego badania retrospektywnego opierają się na określonych, niepewnych założeniach co do spożywania alkoholu przez osobę, której retrospekcja dotyczy, które to założenia mogą być w niniejszej sprawie zweryfikowane procesowo i dowodowo bez konieczności stawiania sędziemu zarzutów, poprzez przesłuchanie go w charakterze świadka w trybie art. 183 § 1 k.p.k.,

2. w materiale dowodowym, jak należy założyć *a contrario* do treści uzasadnienia uchwały, nie ma żadnego osobowego źródła dowodowego, z którego wynikałoby, że u D. S. po kolizji, w której uczestniczył zaobserwowano okoliczności wskazujące na to, że jest pod wpływem alkoholu (woń, sposób wystawiania się), a przecież miał z nim kontakt drugi uczestnik kolizji, jak i uczestnicy rozpraw, w których brał udział (członkowie składów, protokolanci, strony, przedstawiciele procesowi stron)".

Formułując powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie uchwały w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi Najwyższemu Izbie Karnej, który w jego ocenie stanowi sąd w rozumieniu konstytucyjnym i konwencyjnym, których to cech nie posiada Izba Dyscyplinarna, ewentualnie o zmianę uchwały w zaskarżonej części i odmowę wydania zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej SSR D. S. za czyn z art. 178a § 1 k.k.

Odpowiedź na zażalenie obrońcy w dniu 19 kwietnia 2022 r. złożył Wydział Spraw Wewnętrznych Prokuratury Krajowej, wnosząc o nieuwzględnienie wniesionego przez obrońcę sędziego D. S. środka zaskarżenia. W uzasadnieniu ww. podniósł, że pogląd pełnomocnika w odniesieniu do nienależytej obsady Sądu jest chybiony, powołując się m.in. na liczne orzecznictwo polskich sądów i trybunałów, jak i orzecznictwo trybunałów międzynarodowych. Natomiast odnosząc się do pozostałych zarzutów, Wydział Spraw Wewnętrznych Prokuratury Krajowej wskazał, że zmierzają one jedynie do oczywistego i nieuzasadnionego przedłużenia procedowania w niniejszej sprawie i są wyrazem merytorycznej polemiki.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 10 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r. poz. 1093 ze zm.) w związku z art. 128 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r. poz. 2072 ze zm.; dalej jako: u.s.p.) w sprawach dyscyplinarnych rozpoznawanych w myśl art. 27a ustawy przez Izbę Odpowiedzialności Zawodowej stosuje się odpowiednio przepisy części ogólnej Kodeksu karnego oraz przepisy Kodeksu postępowania karnego, z wyłączeniem art.

344a i art. 396a, z uwzględnieniem odrębności wynikających z charakteru postępowania dyscyplinarnego.

Immunitet sędziowski stanowi jeden z najistotniejszych elementów statusu sędziego i jedną z niezbywalnych zasad niezawisłości sędziowskiej i niezależności sądów. Zgodnie z treścią artykułu 181 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej sędzia nie może być, bez uprzedniej zgody sądu określonego w ustawie, pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności. Sędzia nie może być zatrzymany lub aresztowany, z wyjątkiem ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa, jeżeli jego zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. Natomiast artykuł 80 § 1 u.s.p. doprecyzowuje konstytucyjną treść immunitetu stanowiąc, że sędzia nie może być zatrzymany ani pociągnięty do odpowiedzialności karnej bez zezwolenia właściwego sądu dyscyplinarnego. Powyższe stanowi więc wyjątek od powszechnej zasady odpowiedzialności karnej unormowanej w Kodeksie karnym w art. 1 § 1 stanowiącej, iż „odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto dopuścił się czynu zabronionego pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia”. Niemniej jednak zakres temporalny immunitetu formalnego, będącego instytucją o charakterze nietrwałym i pełnym, ściśle związany jest ze statusem danej osoby, tj. z pełnieniem przez nią określonej funkcji, wymagającej stworzenia odpowiednich gwarancji dla prawidłowego wykonywania zadań w jej ramach; na kanwie rozpoznawanej sprawy z pełnieniem funkcji sędziego (por.: uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2016 r., SNO 29/16, Lex 2087128). Gwarancje wynikające z ochrony immunitetowej aktualizują się zatem w chwili nawiązania stosunku służbowego, działając w czasie sprawowania urzędu sędziowskiego (również w stanie spoczynku) i wygasają w momencie utraty tego statusu (por.: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2011 r., WZ 8/11, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2017 r., WZ 19/16). Innymi słowy, immunitet sędziowski obejmuje tylko okres, gdy dana osoba posiada status sędziego.

W realiach niniejszej sprawy objęty wnioskiem o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej - sędzia Sądu Rejonowego [...] D. S. 1 września 2022 r. zrzekł się urzędu sędziego, co stanowi ujemną przesłankę procesową,

wykluczającą dalsze kontynuowanie postępowania w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie ówczesnego sędziego do odpowiedzialności karnej.

Zgodnie z dyspozycją art. 17 § 1 pkt 8 k.p.k., który znajduje zastosowanie w takiej sytuacji, nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy sprawca (sędzia objęty wnioskiem) nie podlega orzecznictwu polskich sądów karnych (sądów dyscyplinarnych). Nie ulega także wątpliwości, że przepis ten znajduje zastosowanie wobec podejrzanego (art. 71 § 3 k.p.k.), a w postępowaniu w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej wobec sędziego objętego takim wnioskiem, który w postępowaniu karnym jest osobą podejrzaną. Wskazać także należy, iż treść przepisu art. 17 § 1 pkt 8 k.p.k. jest jednoznaczna, co skutkuje koniecznością jego zastosowania niezależnie od stadium postępowania, w którym zaistnieje wskazana przesłanka, co miało miejsce na gruncie rozpoznawanej sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 3 lutego 2021 r., II KK 425/20, LEX nr 3119760; wyrok Sądu Najwyższego z 11 maja 2017 r., II KK 126/17, LEX nr 2294392, wyrok Sądu Najwyższego z 6 czerwca 2013 roku, III KK 147/13, LEX nr 1318414).

D. S. utracił status sędziego Sądu Rejonowego [...] w Ł. po wydaniu orzeczenia przez sąd I instancji, ale przed jego uprawomocnieniem. Wobec powyższego zaskarżona uchwała nie jest dotknięta negatywną przesłanką procesową określoną w art. 17 § 1 pkt 8 k.p.k., gdyż powyższa zmaterializowała się dopiero w toku niniejszego postępowania i nie istniała w dacie orzekania przez sąd pierwszoinstancyjny. Jednakże, usunięcie D. S. z zawodu uniemożliwia rozpoznanie wywiedzionych środków odwoławczych i wydanie orzeczenia merytorycznego. Utrata statusu sędziego przez ww. czyni bowiem dalsze procedowanie w przedmiocie wyrażenia zgody na uchylenie immunitetu formalnego bezprzedmiotowym.

Biorąc pod uwagę treść art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k., (znajdujący odpowiednie zastosowanie przez treść art. 128 u.s.p. - w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej), w świetle którego niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia sąd odwoławczy na posiedzeniu uchyła zaskarżone orzeczenie, jeżeli

zachodzi jedna z okoliczności wyłączających postępowanie, określonych w art. 17 § 1 pkt 5, 6 i 8-11 k.p.k. Z powyższej regulacji w sposób jednoznaczny wynika zatem, iż negatywna przesłanka procesowa w postaci niepodlegania orzecznictwu dyscyplinarnemu sędziego objętego wnioskiem zawsze stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą i prowadzi do uchylenia nieprawomocnego orzeczenia sądu I instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego z 3 lutego 2021 r., II KK 425/20, LEX nr 3119760; wyrok Sądu Najwyższego z 11 maja 2017 r., II KK 126/17, LEX nr 2294392).

W konsekwencji konieczne stało się uchylenie uchwały Sądu Najwyższego dnia 15 lutego 2022 roku o sygnaturze I DI 3/22, zezwalającej na pociągnięcie ówczesnego sędziego D. S. do odpowiedzialności karnej oraz wydanie orzeczenia następczego o umorzeniu postępowania immunitetowego.

Kosztami postępowania odwoławczego Sąd Najwyższy obciążył Skarb Państwa.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji uchwały.

[M. T.]

[ms]